

Målnummer:	Ö1703-04	Avdelning:	2
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2004-06-07		
Rubrik:	Fråga om förutsättningar enligt 2 kap. 6 och 9 §§ konkurslagen förelegat för att försätta ett aktiebolag i konkurs.		
Lagrum:	2 kap. 6 § och 9 § konkurslagen (1987:672)		
Rättsfall:	• NJA 1992 s. 578 • NJA 1999 s. 97		

REFERAT

Energisystem i Sverige AB (EnergiSystem) är moderbolag i en koncern, som driver fjärrvärmeverksamhet i ett flertal kommuner. Genom avtal den 24 januari 2002 med två tilläggsavtal förvärvade, såvitt nu är i fråga, EnergiSystem av Värmeland Teknik AB (Värmeland) samtliga aktier i ett bolag, som numera har firman Österåker Värme AB men då hette Graninge Roslagsenergi Värme AB. I avtalspaketet ingick även ett "Indemnification and Escrow Agreement". Betalning för aktierna skulle enligt den slutliga överenskommelsen ske på det sättet att EnergiSystem förutom en första betalning skulle under i avtalet närmare angivna förutsättningar betala 3 250 000 kr kontant och överlämna aktier i U S Energy Inc. till ett värde av 3 250 000 kr. Den 6 september 2002 utfärdade Värmeland en på EnergiSystem utställd faktura på 6 500 000 kr för omgående betalning. Då fakturan inte föranledde betalning skrev Värmeland en betalningsanmaning enligt 2 kap. 9 § konkurslagen till EnergiSystem, vilken anmaning delgavs EnergiSystem den 8 januari 2004.

Stockholms tingsrätt

Värmeland begärde i ansökan den 26 januari 2004 vid Stockholms tingsrätt att EnergiSystem skulle försättas i konkurs enligt 2 kap. 9 § konkurslagen på grund av utebliven betalning för fakturan på 6 500 000 kr.

EnergiSystem bestred konkursansökningen och åberopade följande grunder för bestridandet. I första hand hävdades att den fordran som Värmeland gjorde gällande var villkorad och att den ännu inte förfallit till betalning. Vidare invändes att EnergiSystem hade motfordringar på Värmeland vilka till beloppet översteg Värmelands fordran samt att EnergiSystem i vart fall inte var på obestånd.

Tingsrätten höll den 5 mars 2004 förhandling i konkursärendet. Enligt protokollet från förhandlingen utvecklade parterna sin talan enligt följande.

Värmeland:

Invändningen om icke förfallen fordran

Parterna träffade den 24 januari 2002 ett överlåtelseavtal enligt vilket EnergiSystem förvärvade samtliga aktier i Graninge Roslagsenergi Värme AB (Graninge) av Värmeland. Värmeland hade erlagt en handpenning om 9 Mkr för aktierna i Graninge. Bolaget var värt 60 Mkr. Aktierna överläts sedan till EnergiSystem, som övertog Värmelands skuld om 51 Mkr och åtog sig att till

Värmeland senare erlägga 6,5 Mkr i form av en tilläggsköpeskilling. Den egentliga köpeskillingen till Värmeland var således 6,5 Mkr. Anledningen till att parterna avtalade om tilläggsförpliktelsen var att EnergiSystem ville skjuta upp betalningen. Avsikten var att tilläggsköpeskillingen skulle betalas under 2002, så snart tillstånd för uppförande av värmeanläggning meddelats av Österåkers kommun.

Inför överlåtelsen projekterade Värmeland för en anläggning i Österåker där värmeproduktionen understeg nio megawatt. Orsaken till att bolaget projekterade för en anläggning av den storleken var att en sådan anläggning inte krävde miljötillstånd utan endast en miljöanmälan och bygglov. EnergiSystem kände till problemen med en större anläggning eftersom Graninge haft problem att få miljötillstånd för en anläggning med en kapacitet om 18 megawatt. Parterna valde därför att i avtalet inte ange hur stor anläggning som avsågs. Det var enbart den anläggning som nu brukas av EnergiSystem som diskuterades vid förhandlingarna inför den aktuella överlåtelsen. Värmelands projekt byggde på denna anläggning.

Som framgått ingicks avtalet den 24 januari 2002. Det är den mindre anläggningen som avses i avtalet. Detta framgår dels av att det enbart är kommunens tillstånd som nämns, dels av att när avtalet ingicks hade länsstyrelsen gett tillstånd till en större anläggning och miljödomstolen den 15 januari 2002 avslagit överklagandet.

Överlåtelseavtalet samt två tilläggsavtal ges in till rätten - - -.

Förutsättningarna för att tilläggsköpeskillingen skall utgå framgår av överlåtelseavtalet punkten 6.2 (iv). Där sägs att tilläggsköpeskillingen skall utgå så snart Österåkers kommun lämnat erforderligt tillstånd till anläggningen. I tilläggsavtal nr 1, punkten 4.7, reducerades tilläggsköpeskillingen till sammanlagt 6,5 Mkr. Av tilläggsavtal nr 2, punkten 2.9, framgår att EnergiSystem var det köpande bolaget och att EnergiSystem således är rätt motpart.

EnergiSystem gav in nödvändig miljöanmälan till Österåkers kommun i september 2002. Kommunen biföll ansökan den 20 januari 2003, - - -, vilken ges in till rätten. EnergiSystem har inte varit förhindrad att uppföra anläggningen oavsett att kommunens beslut överklagades. Fordran på tilläggsköpeskilling förföll till betalning omedelbart då nödvändigt tillstånd meddelats av Österåkers kommun. EnergiSystem rättade sig också efter beslutet och uppförde en anläggning anpassad efter nio megawatt, vilken drivs för fullt och genererar ett överskott på cirka 6,5 Mkr per år för EnergiSystem. Det beslut som EnergiSystem har fått från kommunen avseende tillfällig anläggning kan förlängas i 20 år och är således inte något tillfälligt bygglov. Till styrkande av att en anläggning uppförts och drivs ger Värmeland in fotografier av platsen, - - -.

Värmeland fick först sommaren 2003 uppgift om att anläggningen höll på att uppföras. Eftersom avtalsvillkoret var uppfyllt tillställdes bolaget därför EnergiSystem, den 5 september 2003, en faktura i enlighet med avtalet. Betalning erlades emellertid inte. Den 8 januari 2004 delgavs EnergiSystem en betalningsanmaning vid äventyr att konkursansökan kunde följa vid utebliven betalning. Då betalning inte erlades inom en vecka ingavs konkursansökan inom lagstadgad tid till tingsrätten.

Fordran har inte tidigare ifrågasatts av EnergiSystem.

Motfordran

Värmeland har inte brutit mot någon garantiförpliktelse eller orsakat EnergiSystem någon skada. Garantiförpliktelsen är vidare begränsad. För det fall att tilläggsköpeskillingen inte skulle falla ut är ansvarsbegränsningen 5 Mkr och om tilläggsköpeskillingen skall utgå, 7 Mkr. EnergiSystem har inte preciserat

den skada som påstås ha drabbat bolaget. De aktuella pannorna testades före överlåtelsen. EnergiSystem har inte visat några mätningar som utvisar att utsläppen är för höga och har inte heller tidigare invänt om detta. För att kvittning skall kunna ske krävs att en motfordran kan preciseras. Kvittning mot en eventuell framtida fordran är inte möjlig.

Obestånd

Handling utvisande EnergiSystems organisation ges in till rätten, - - -.

EnergiSystem har stora ekonomiska svårigheter. Av den ingivna handlingen framgår att ett flertal av EnergiSystems dotterbolag har varit föremål för företagsrekonstruktion, vilket tyder på att bolaget är på obestånd. Samtliga rekonstruktioner har dock upphört på grund av att kreditgivaren hotat med att säga upp EnergiSystems krediter till följd av rekonstruktionerna. Det pågår för närvarande ett skiljeförfarande mellan kreditgivaren och EnergiSystem rörande detta.

Värmeland ger in EnergiSystems årsredovisning för åren 2001 och 2002, - - -.

Rörande EnergiSystems solvens kan det genom en jämförelse av bolagets kortfristiga skulder och tillgångar som finns upptagna i årsredovisningen konstateras att bolaget saknar likvida medel till täckande av löpande skulder. EnergiSystem är således på obestånd. I revisionsberättelsen görs vidare några mycket allvarliga anmärkningar mot bolaget. EnergiSystem har vidare inte bokfört skulden till Värmeland om 6,5 Mkr, vilket är anmärkningsvärt.

Den preliminära balansräkningen som EnergiSystem lämnat in visar inte att bolaget är solvent. Rörelsen drivs med förlust och de kortfristiga skulderna överstiger de kortfristiga tillgångarna med cirka 50 Mkr.

EnergiSystem:

Invändningen om icke förfallen fordran

Det är ostridigt att EnergiSystem är rätt motpart i förevarande ärende. Det är vidare ostridigt att det föreligger ett kontraktsförhållande mellan parterna och att EnergiSystem av Värmeland förvärvat inkråmet och dotterbolagen i Graninge. För att obeståndspresumtionen i 2 kap. 9 § konkurslagen skall bli tillämplig krävs emellertid att sökanden har en klar och förfallen fordran på gäldenären. Någon klar och förfallen fordran på EnergiSystem föreligger inte. Förutsättningen för att den aktuella tilläggsköpeskillingen skulle utgå var att EnergiSystem erhöll vederbörliga miljötillstånd för byggnation av anläggningen. Fordran är villkorad av att det sökta tillståndet vinner laga kraft. Eftersom tillståndet fortfarande är föremål för prövning är Värmelands påstådda fordran varken klar eller förfallen.

Den befintliga anläggningen, som endast är anmälningspliktig, uppfördes sommaren 2003 och är en tillfällig lösning. Avtalet och köpeskillingen om 6,5 Mkr avser en större och bättre anläggning för vilken det krävs miljötillstånd.

Motfordran

EnergiSystem har på grund av en mellan parterna gällande garantiklausul en motfordran på Värmeland. Motfordran, som överstiger konkursfordran, avser bl.a. miljögarantier och en havererad panna. Till följd av EnergiSystems motfordran är Värmeland inte legitimerad att söka EnergiSystem i konkurs. Motfordran uppgår till 10,8 Mkr. EnergiSystem kan emellertid inte i dag redogöra för hur motfordran har beräknats. Rörande påståendet om motfordran inges två handlingar, - - -.

Obestånd

Värmeland har inte visat att EnergiSystem är på obestånd. Den av Värmeland ingivna årsredovisningen för åren 2001 och 2002 visar inte hur EnergiSystems betalningsförmåga ser ut i dag. För att styrka obestånd räcker det inte att jämföra balansräkningar. Värmeland bör kunna anvisa andra skulder som EnergiSystem inte har kunnat betala vid förfallodag.

EnergiSystem är inte på obestånd utan kan, med stöd från sina utländska ägare, betala sina löpande skulder allt eftersom dessa förfaller till betalning. Det utländska moderbolaget har ett åtagande att tillskjuta de likvida medel som EnergiSystem behöver. Bolaget har inte några betalningsanmärkningar.

EnergiSystem ger in preliminär balansräkning avseende år 2003, vilken godkänts av bolagets revisor, - - .

Av den ingivna balansräkningen kan utläsas att det förvisso har uppkommit stora förluster i bolaget. Dessa förluster har emellertid täckts genom att ägarna har konverterat lån till aktier i bolaget. Av de 470 Mkr som konverterats i bolaget har 108 Mkr anmälts och registrerats hos Patent- och Registreringsverket. Genom att de utländska ägarna löpande konverterat lån har EnergiSystem kunnat säkra det egna kapitalet i bolaget och undvika likvidationsplikt. Under hösten 2003 satte ägarna in cirka 36 Mkr i EnergiSystem. Av dessa erlades 10 Mkr genom lösen av ett lån i FöreningsSparbanken och 24 Mkr sköts in kontant.

Det är korrekt att det inletts ärenden om företagsrekonstruktion i fyra av EnergiSystems dotterbolag. Företagsrekonstruktionerna berodde på att vissa bundna kundavtal medförde förluster. På grund av att företagsrekonstruktion påstods utgöra ett brott mot det kreditavtal som bolaget hade med kreditgivaren upphörde rekonstruktionsförfarandena. Det är vidare korrekt att det för närvarande pågår ett skiljeförfarande mot kreditgivaren i frågan. Att ansökningar om företagsrekonstruktion för dotterbolagen gjorts visar dock inte att EnergiSystem är på obestånd.

Tingsrätten (rådmannen Tore Gissin) anförde i slutligt beslut den 19 mars 2004:

Skäl

EnergiSystem har inte närmare utvecklat de omständigheter som åberopas till grund för den påstådda motfordran. Någon bevisning har inte heller åberopats. EnergiSystem har således inte ens gjort antagligt att bolaget har någon motfordran. Av detta följer att Värmeland som borgenär har styrkt sin behörighet att söka EnergiSystem i konkurs.

Av utredningen framgår att det tillstånd som sökts och medgetts men överklagats är ett miljötillstånd och avser en större anläggning än nio megawatt. Ett sådant tillstånd har och skall sökas hos länsstyrelsen, inte hos kommunen. I det omtvistade avtalsvillkoret nämns som förutsättning för betalning endast att tillstånd skall ges från kommunen. Av detta följer att vad som avses är något annat än miljötillstånd, dvs. bygglov. Ett bygglov har ostridigt givits. Förutsättningen för betalning är alltså inte villkorat av att beslutet om miljötillstånd skall vinna laga kraft. EnergiSystems invändning saknar fog och skall lämnas utan avseende. Värmelands fordran är därmed klar och förfallen. EnergiSystem har inte visat att bolaget är solvent.

Slut

1. EnergiSystem, som är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078), har på det sätt som anges i 2 kap. 9 § konkurslagen uppmanats betala klar och förfallen skuld men har inte betalat inom föreskriven tid. Då inte annat har visats skall EnergiSystem därför enligt samma lagrum anses vara på obestånd. Tingsrätten försätter därför EnergiSystem i konkurs.

- - -.

Svea hovrätt

EnergiSystem överklagade i Svea hovrätt och yrkade att konkursbeslutet skulle upphävas. Som grund för överklagandet anfördes att Värmeland inte styrkt sin fordran, att fordran i vart fall inte var klar och att EnergiSystem i allt fall var solvent.

Värmeland bestred ändring. Som grund för bestridandet åberopade Värmeland att EnergiSystem, som är bokföringsskyldigt, uppmanats att betala en klar och förfallen skuld men underlåtit att göra detta varefter Värmeland inom föreskriven tid begärt EnergiSystem i konkurs. I andra hand åberopade Värmeland att man under alla förhållanden hade en fordran om 6 500 000 kr på EnergiSystem samt att EnergiSystem var på obestånd och därför skulle försättas i konkurs.

Hovrätten (hovrättsråden Christine Möller, Karl Bergkvist, referent, och Karl Matz) anförde i slutligt beslut den 7 april 2004:

Skäl

Som grund för sin fordran har Värmeland åberopat ett överlåtelseavtal med, såvitt nu är i fråga, följande avtalsklausul.

"Subject to and upon the issuance by the Municipality of Österåker and its Affiliates to Purchaser of all permits and approvals required for the construction and commercial operation of the Österåker biomass heating plant. Purchaser shall pay to Värmeland ...".

Av utredningen framgår att det är ostridigt mellan parterna att EnergiSystem var det köpande bolaget och att EnergiSystem således är rätt motpart.

Värmeland har anfört att innebörden av avtalet är att köpeskilling skall utgå så snart Österåkers kommun lämnat erforderligt tillstånd till den biobränsleanläggning som EnergiSystem låtit uppföra i Österåker. Betalningsvillkoret är uppfyllt.

EnergiSystem har till utveckling av sin talan anfört bl.a. följande. Det tillstånd som enligt avtalsklausulen utlöser betalningsskyldighet är ett tillstånd till uppförande och drift av en tillståndspliktig anläggning för eldning av oförädlade biobränslen. Något sådant tillstånd föreligger ännu inte. Österåkerbolaget hade vid tiden för EnergiSystems förvärv av bolaget sökt och erhållit tillstånd till uppförande av en träpolvereldad anläggning med en total effekt om 18 MW. Sådant tillstånd skall sökas hos länsstyrelsen. Tillståndet hade emellertid överklagats och behandlades i tingsrätten vid tiden för överlåtelsen. Någon annan tillståndsansökan än den som låg för prövning i tingsrätten förelåg inte. I avvaktan på att tillståndet till den större anläggningen skulle vinna laga kraft lät EnergiSystem uppföra en mindre, icke tillståndspliktig, anläggning i Österåker.

I 2 kap. 6 § konkurslagen (KL) regleras frågan om borgenärs behörighet att begära gäldenär i konkurs. Enligt första och andra styckena i paragrafen skall en fordran godtas som stöd för behörighet, om fordringen fastställts antingen av domstol eller av kronofogdemyndighet med stöd av lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning, även om avgörandet inte har vunnit laga kraft (förutsatt att inhibition inte har meddelats), eller också genom skiljedom som får verkställas. I andra fall krävs att borgenären styrker sin behörighet att begära gäldenären i konkurs (tredje stycket).

Frågan i hovrätten är i första hand om Värmeland har styrkt sin behörighet att begära EnergiSystem i konkurs.

Av utredningen framgår att det tillstånd som sökts, erhållits och för närvarande ligger för prövning i hovrätten, är ett tillstånd som skall sökas hos länsstyrelsen. I det omtvistade avtalsvillkoret nämns som förutsättning för betalning endast att tillstånd skall ges från kommunen. Av förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd framgår att tillstånd för en anläggning för förbränning med en total installerad tillförd effekt av mer än 10 MW men högst 200 MW skall sökas hos länsstyrelsen medan en anläggning av motsvarande slag med en effekt av högst 10 MW skall anmälas till kommunen. Mot bakgrund av främst avtalsklausulens ordalydelse finner hovrätten att vad som utlöser betalningsskyldigheten måste anses vara en anmälan till kommunen eller möjligen ett tillstånd från kommunen. Detta talar för att parterna vid avtalsslutet har avsett den mindre anläggningen. En anmälan har ostridigt getts in till kommunen beträffande den mindre anläggningen. Det är vidare ostridigt att ett bygglov har givits. Förutsättningen för betalningsskyldighet är således uppfylld. Mot bakgrund härav får Värmeland anses ha styrkt sin behörighet att begära EnergiSystem i konkurs.

Beträffande EnergiSystems påstående om motfordringar, konstaterar hovrätten att dessa - i förekommande fall - tillkommer andra rättssubjekt än EnergiSystem, att de har en annan rättsgrund än Värmelands fordran samt att de synes vara preskriberade. Invändningen om motfordringar skall lämnas utan avseende.

Frågan i hovrätten är i andra hand om Värmeland visat att skulden är klar.

Enligt 2 kap. 9 § KL föreligger en presumtion för insolvens om gäldenären är eller senare än ett år före konkursansökningen har varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078) och har uppmanats att betala klar och förfallen skuld men underlåtit att göra detta inom en vecka samt borgenären begär gäldenären i konkurs inom tre veckor därefter och skulden då ännu inte är betald. Vidare skall borgenärens uppmaning innehålla en upplysning om att en konkursansökan kan följa. Uppmaningen skall delges gäldenären.

Uttrycket "klar fordran" i denna presumptionsregel anses ha samma innebörd som i 2 kap. 6 § KL. I enlighet med vad hovrätten ovan funnit i behörighetsfrågan är förutsättningen för betalningsskyldighet uppfylld. EnergiSystems påstående om motfordringar saknar, på samma skäl som ovan redovisats, fog. Värmeland får således anses ha visat att dess fordran såtillvida är "klar och förfallen", samt att övriga i 2 kap. 9 § KL angivna förutsättningar är uppfyllda, att insolvenspresumtionen i samma lagrum kan tillämpas. EnergiSystem har inte häremot förmått visa att bolaget är solvent. Av utredningen framgår även att Värmeland inte fått betryggande säkerhet för sin fordran, varför konkurshinder inte heller i övrigt föreligger.

På grund av det anförda skall överklagandet lämnas utan bifall.

Slut

1. Hovrätten avslår överklagandet.

- - -.

Högsta domstolen

EnergiSystem överklagade och yrkade i själva saken att HD skulle upphäva konkursbeslutet.

Värmeland bestred ändring.

Målet avgjordes efter föredragning.

HD (justitieråden Munck, Thorsson, Regner, referent, Nyström och

Calissendorff) meddelade den 7 juni 2004 följande slutliga beslut:

Skäl

Värmeland ansökte vid tingsrätten att EnergiSystem skulle försättas i konkurs därför att EnergiSystem inte efterkommit betalningsanmaning enligt 2 kap. 9 § konkurslagen. Som grund för konkursansökningen åberopade Värmeland en fordran på 6,5 miljoner kr enligt avtal varigenom EnergiSystem av Värmeland förvärvade samtliga aktier i Gränings Roslags Energi Värme AB (numera Österåker Värme AB). Detta bolag bedrev fjärrvärmeverksamhet i Österåker. Enligt avtalet skulle en tilläggsköpeskilling om 6,5 miljoner kr utgå "Subject to and upon the issuance by the Municipality of Österåker and its Affiliates to Purchaser of all permits and approvals required for the construction and commercial operation of the Österåker biomass heating plant. Purchaser shall pay to Värmeland ...".

Avtalet, som bestod av ett "Asset Purchase Agreement" med två tilläggsavtal, omfattade förvärv av också andra fjärrvärmeföretag än Gräningsbolaget. I ett ytterligare avtal betecknat "Indemnification and Escrow Agreement" reglerades bl.a. skyldighet för Värmeland att hålla EnergiSystem skadelöst vid brott mot garantier och vid bristande uppfyllelse av andra åtaganden.

Värmeland har till utveckling av sin talan anfört bl.a. följande. Innehållet i avtalet innebär att tilläggsköpeskillingen skulle erläggas så fort erforderliga kommunala tillstånd för uppförande och drift av en biobränsleanläggning i Österåkers kommun förelåg. Den värmeproduktionsanläggning för biobränsle som ostridigt är uppförd och drivs i Österåker måste rimligen ha erhållit samtliga tillstånd för uppförande och kommersiell drift. Värmeland har inte brutit mot någon garantiförpliktelse eller orsakat EnergiSystem någon skada. Värmeland har en klar och förfallen fordran på EnergiSystem. I vart fall har Värmeland en fordran på EnergiSystem, och eftersom EnergiSystem är på obestånd skall bolaget försättas i konkurs.

EnergiSystem har till utveckling av sin talan anfört bl.a. följande. Den anläggning som åsyftas i avtalet är av en annan typ än den som uppförts. Den anläggning med transportabla panncentraler som finns är en temporär lösning till dess den nya anläggningen kan uppföras. Vidare har EnergiSystem motfordringar på grund av garantibrister. Motfordringarna överstiger konkursfordran. Konkursfordran är inte styrkt och inte heller klar och förfallen. I vart fall är EnergiSystem inte på obestånd.

I mål om försättande i konkurs ankommer det på borgenären att visa att han är behörig att begära gäldenären i konkurs (2 kap. 6 § konkurslagen). Kan han inte åberopa en fordran som fastställts av en domstol eller liknande, måste han på annat sätt styrka att han har en fordran mot gäldenären. Förmår borgenären inte att fullgöra sin bevisskyldighet, skall hans ansökan avvisas. I konkursmålet skall borgenären vidare visa att gäldenären är insolvent. Det kan han göra, om gäldenären är bokföringsskyldig, genom att styrka att denne i viss ordning uppmanats att betala klar och förfallen skuld men underlåtit att göra detta inom en vecka, under förutsättning att borgenären begär gäldenären i konkurs inom tre veckor därefter och skulden då ännu inte är betald (2 kap. 9 § konkurslagen).

Som HD framhållit i rättsfallet NJA 1992 s. 578 ger en jämförelse mellan de båda bestämmelserna i konkurslagen vid handen att det kan inträffa att borgenären visserligen kan styrka att han har en fordran mot gäldenären och alltså är behörig att begära gäldenären i konkurs men att han misslyckas med att visa att fordringen är klar och förfallen, så att insolvenspresumtionen i 2 kap. 9 § blir tillämplig.

Villkoret att skulden skall vara klar innebär att fordran skall vara ostridig eller fastställd genom lagakraftvägande dom eller att gäldenärens bestridande av den är uppenbart ogrundad (prop. 1975:6 s. 158 och NJA 1999 s. 97, jfr Welamson,

Konkursrätt s. 77). Avgörande bör vara om gäldenären hade rimligt fog för invändning när kravet framställdes (Walin m.fl., Konkurslagen s. 48). Man kan uttrycka saken så att obeståndspresumtionen i 2 kap. 9 § konkurslagen inte bör vara tillämplig, om en gäldenär underlåter att betala därför att fordringen är tvistig eller ännu inte förfallit till betalning (jfr Heuman, Specialprocess, 5 uppl. s. 191). Med tanke på att det rör sig om en presumtion som kan leda till ett så pass ingripande beslut som försättande i konkurs, bör konkurslagsbestämmelsen inte utan vidare kunna utnyttjas som ett påtryckningsmedel i affärstvister av det slag som föreligger i förevarande mål.

Det kan emellertid ofta förhålla sig så att samma omständigheter har betydelse för såväl prövningen enligt 2 kap. 6 § som den enligt 2 kap. 9 § och utfallet av dem blir detsamma, dvs. att den fordran som är styrkt också anses klar. Principiellt är det dock fråga om skilda prövningar som skall göras var för sig.

Den fråga som HD först skall ta ställning till är alltså om Värmeland har styrkt sin behörighet att söka EnergiSystem i konkurs.

Vilken typ av anläggning som uttrycket "the Österåker biomass heating plant" åsyftar kan inte utläsas av avtalsklausulen eller av annan utredning i målet, men som hovrätten anfört talar kombinationen av uttrycket med kravet på kommunalt tillstånd eller godkännande för att den anläggning som uppförts svarar mot klausulens innehåll. Å andra sidan tyder användandet av bestämd form i "the Österåker biomass heating plant" på att avtalsparterna haft någon bestämd anläggning i åtanke, och EnergiSystem har åberopat viss bevisning för att denna skulle vara något annat än den som nu finns. Av föreliggande material kan därför inte dras någon säker slutsats om att den anläggning som uppförts svarar mot innehållet i avtalsklausulen.

Med hänsyn till det anförda finner HD att Värmeland inte visat att bolaget är behörigt att söka EnergiSystem i konkurs. Konkursansökningen skall därför avvisas.

HD:s avgörande

Med ändring av hovrättens beslut i själva saken undanröjer HD konkursbeslutet och avvisar konkursansökningen.

HD:s beslut meddelat: den 7 juni 2004.

Mål nr: Ö 1703-04.

Lagrum: 2 kap. 6 och 9 §§ konkurslagen (1987:672).

Rättsfall: NJA 1992 s. 578 och NJA 1999 s. 97.

Sökord: Konkurs
